

*здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
2 курсу ННІ №1 НАВС,
Бухтіярова І.Г.,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного
управління та адміністрування НАВС*

ГЕНЕЗИС АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ

Актуальність дослідження основних етапів становлення історії адміністративного права України, аналіз проблем періодизації цієї галузі права України на сьогодні обґрунтовується необхідністю реформування всієї системи адміністративних органів України, продовженням адміністративної реформи. Сучасні трансформації, які тривають в Україні, викликані у тому числі й агресією росії, введенням воєнного стану, зумовлюють суттєві зміни існуючих адміністративних відносин, що викликає потребу у окресленні нових напрямків їх нормативного врегулювання. При цьому динамічність адміністративного права, хоча і вимагає постійних нових підходів до правової регламентації адміністративних відносин, проте з обов'язковим врахуванням багатого досвіду історії адміністративного права України.

Сучасний етап характеризується наявністю певних проблем, які стосуються, зокрема, і періодизації розвитку адміністративного права на теренах України. Це пов'язано із тим, що історія розвитку адміністративного права України тісно пов'язана з історією розвитку всього Українського суспільства, і нараховує кілька століть (за іншими поглядами – і кілька тисячоліть). Періодизація історії адміністративного права України диктує необхідність виділення періодів, стадій, етапів, підетапів розвитку цієї галузі права, визначення їхніх хронологічних меж. Аналіз історії розвитку адміністративного права України – процес не простий, оскільки окремі періоди

розвитку цього права (чи подібних відносин) є заплутаними, характеризуються недостатністю документальних джерел, у зв'язку із чим потрібно відновити події минулого, долаючи значні труднощі.

У вчених-адміністративістів немає усталених поглядів на етапи становлення історії адміністративного права України, хоча є подібність думок щодо певних етапів.

Так, І. Б. Усенко виділяє такі періоди: 1) період середньовіччя і Нового часу; 2) зародження та становлення засад поліцейського та адміністративного права; 3) адміністративно-правова наука і практика на початку ХХ сторіччя; 4) радянський період; 5) період у незалежній Україні [1, с. 28–48].

Доволі детально періоди історії становлення адміністративного права характеризував С. Г. Стеценко, виділяючи такі, як: 1) виникнення камералістики як науки управління двірцевою казною та майном – з початку ХVІІІ сторіччя; 2) поділ камералістики на «стару» (фінанси, економіка, господарство) і «нову» (поліція, мануфактурна, гірнична справа) з середини ХVІІІ сторіччя; 3) становлення поліцейського права як галузі – з кінця ХVІІІ сторіччя; 4) перехід до власне адміністративного права (з другої половини ХІХ сторіччя) [7, с. 13–14]. Таку періодизацію підтримали також і інші науковці, зокрема, Т. О. Коломоець [2, с. 8–9; 8].

З більш новітніх досліджень можемо назвати періодизацію, запропоновану Ю. Д. Кунєвим, який, підтримуючи погляди попередників, зокрема, С. Г. Стеценка, розвиває і доповнює періодизацію таким етапами: «традиційне» адміністративне право; новітнє (ефективне) адміністративне право; адміністративне право спільного системотворення [3, с. 201–202].

Варто зазначити, що розвиток історії адміністративного права України відбувається циклічно. Поступальний рух історії розвитку адміністративного права України, як і всього

Українського суспільства, відбувається нерівномірно, через зміну сприятливих періодів, періодами криз. Історичні цикли розвитку адміністративного права України пов'язані із розвитком адміністративних відносин на теренах Українських земель, із розвитком джерел (історичних правових пам'яток) адміністративного права, тому має свої історичні закономірності.

Проаналізувавши окремі погляди на основні етапи становлення історії адміністративного права України, можемо відзначити, що критерії періодизації історії розвитку адміністративного права України мають враховувати багато чинників та особливостей. Також різними вченими беруться за основу різні критерії періодизації.

Наприклад, якщо виділяти основні етапи становлення історії адміністративного права України, беручи за основу історичні джерела права України, то можемо виділити такі періоди як період «Правди Руської» [5], період дії Статутів Великого князівства Литовського (перший – 1529 року [6]), період, коли були укладені «Права, за якими судиться малоросійський народ» [4] (які хоч і не вступили в силу, мали значний правовий вплив), інші періоди.

На основі проведеного аналізу, запропонуємо варіант періодизації історії розвитку адміністративного права України на територіях України: від V-VII сторіч – до IX сторіччя – адміністративні відносини у містах-колоніях (спочатку грецьких, потім інших держав); IX-XIII сторіччя – період розвитку адміністративного права України Київській Русі, до занепаду під час навали монголо-татар; XIV сторіччя – до II половини XVI сторіччя – адміністративне законодавство у часи Литовсько-Польської доби; II половина XVI сторіччя – I половина XVII сторіччя – період розвитку адміністративних відносин на Запоріжжі та Гетьманщині; із кінця XVII сторіччя – до 1917 року – нормативне врегулювання адміністративних відносин у період російської імперії; 1917-1920 роки – період

історії адміністративного права в умовах української державності і революції; 1920-1991 роки – період СРСР; 1991 – до сьогодні – період із початку незалежності України до наших днів. Вказані етапи становлення історії адміністративного права України можна більш детально розбити на підетапи, що вимагатиме більш детальних досліджень.

Література:

1. Адміністративне право України: академічний курс: підручник: У 2-х тт. / В. Б. Авер'янов та ін.; ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ: Юридична думка, 2004. Том 1: Загальна частина. 584 с.

2. Адміністративне право України: підручник / Т. О. Коломоєць та ін.; за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ: Істина, 2008. 457 с.

3. Кунєв Ю. Д. Етапи розвитку адміністративного права. *Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір: Матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 лютого 2023 р.)*. Київ: Національний авіаційний університет, 2023. С. 200–203.

4. Права, за якими судиться малоросійський народ 1743 р. / упорядник К. А. Вислобоков; відп. ред. Ю. С. Шемшученко; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. Київ: Книга, 1997. 550 + I-XLX с.

5. Руська Правда: Тексти на основі 7 списків та 5 редакцій / склав та підготував до друку проф. С. В. Юшков. Київ: Вид-во Української академії наук, 1935. URL: <http://litopys.org.ua/yushkov/yu.htm>.

6. Статути Великого князівства Литовського: У 3-х тт. Т. I: Статут Великого князівства Литовського 1529 року / за ред. С. В. Ківалова, П. П. Музиченка, А. І. Панькова. Одеса: Юридична література, 2002. 462 с.

7. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2008. 624 с.

8. Бухтіярова І.Г. Особливості генезису гендерного насильства. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2020. Випуск 2. С. 73-76.

Аббасов Ф. А.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра

2 курсу ННІ №1 НАВС,

Бухтіярова І.Г.,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

АДМІНІСТРАТИНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Актуальність визначення правового регулювання, обсягу повноважень Київської міської державної адміністрації (КМДА), місця і ролі повноважень цієї адміністрації серед повноважень інших органів влади та місцевого самоврядування у владній системі України – одне з найбільш важливих, проте і одне з найбільш складних питань. Практичні заходи із реалізації децентралізації влади, ускладнені агресією РФ та введенням воєнного стану, потребують наразі додаткових досліджень, так як ефективною діяльністю державної адміністрації буде тоді, коли її повноваження опираються на обґрунтовані науково правові норми.

Термін «повноваження» в українській мові визначаються як права, надані кому-небудь для здійснення чогось, у переважній множині – це права, надані особі, підприємствам органами влади [1, с. 1000]. Повноваження у політично-владній сфері можна визначити і як надані вищестоящими